

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра менеджменту та бізнес-адміністрування (602)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова НМК 1

Сергій НИЖНИК

Голова НМК 2

Дмитро КРИЦЬКИЙ

Голова НМК 3

Ганна ЛІХОНОСОВА

(ініціали та прізвище)

« 29 » 08 2025 р.

СИЛАБУС
ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МИТНИЙ КОНТРОЛЬ ТА ІНСПЕКТУВАННЯ

(назва навчальної дисципліни)

Minor. Митний контроль та фінансове інспектування, Дисципліна 2

(назва вибіркового блоку)

Галузь знань: усі галузі знань, за якими відбувається підготовка здобувачів в університеті

(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: усі спеціальності, за якими відбувається підготовка здобувачів в університеті

(код і найменування спеціальності)

Освітні програми: усі освітні програми відповідних спеціальностей, за якими відбувається підготовка здобувачів в університеті

(найменування освітньої програми)

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 01.09.2025 року

Харків – 2025 р.

Розробник: Татар М. С., к.е.н., доц.
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні
кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування
(назва кафедри)

Протокол № 1 від « 29 » серпня 2025 р.

Завідувач каф. 602, к.е.н, доцент
(Посада, науковий ступінь та вчене звання)

Валентина ГАТИЛЮ

(підпис)

(ініціали та прізвище)

Представник здобувачів освіти:

(підпис)

Тетяна МОСКАЛЕНКО

(ініціали та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

ПІБ: Татар Марина Сергіївна.

Посада: доцент кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування.

Науковий ступінь: кандидат економічних наук.

Вчене звання: доцент.

Перелік дисциплін, які викладає:

- фінанси;
- бухгалтерський облік;
- фінансовий аналіз;
- фінансовий аналіз (курсова робота).

Напрями наукових досліджень: визначення впливу наслідків різких коливань валютних курсів на конкурентоспроможність підприємств. Дослідження процесів формування кризових ситуацій і розробка механізмів їх попередження.

Контактна інформація:
m.tatar@khai.edu, +380999401195

2. Опис навчальної дисципліни

Форма здобуття освіти	Денна, заочна
Семестр	7 семестр
Мова викладання	Українська
Тип дисципліни	Обов'язкова
Обсяг дисципліни: кредити ЄКТС/кількість годин	Денна: 5 кредитів ЄКТС / 150 годин (64 аудиторних, з яких: лекції – 32, практичні – 32; СРЗ – 86); Заочна: 5 кредитів ЄКТС / 150 годин (8 аудиторних, з яких: лекції – 4, практичні – 4; СРЗ – 142)
Види навчальної діяльності	Лекції, практичні заняття, самостійна робота здобувача.
Види контролю	Поточний контроль, модульний контроль та семестровий контроль (іспит).
Пререквізити	Освітні компоненти згідно ОП
	Знання можуть бути використані під час написання кваліфікаційної роботи бакалавра, магістра.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни, переліки компетентностей та очікуваних результатів навчання

Мета навчальної дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти системи знань, необхідних для розуміння особливостей процедур митного контролю та митного оформлення товарів та інших предметів, що переміщуються через митний кордон України, розрахунку митної вартості та нарахування митних платежів при здійсненні експортно-імпортних операцій.

Завдання: вивчення здобувачами методологічних та практичних питань митного контролю та інспектування, принципів організації технології митного регулювання та переміщення товарів та інших предметів через митний кордон України, основних прийомів здійснення контролю, аналізу та подання інформації щодо порушення митних правил резидентами та нерезидентами України. Оволодіння цим курсом повинне виробити у здобувачів навички практичного використання методів та прийомів здійснення контролю при перетині митного кордону товарів та інших предметів.

Компетентності, які набуваються:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері митного контролю та інспектування.

Загальні компетентності (ЗК)

Після опанування дисципліни здобувач освіти буде здатен:

- застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- проводити досліджень на відповідному рівні;
- вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- шукати, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел;
- працювати у команді;
- працювати автономно;
- здійснювати аналіз інформації; приймати обґрунтовані управлінські рішення;
- ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Спеціальні компетентності (СК)

Після опанування дисципліни здобувач освіти буде здатен:

- розуміння механізмів митного контролю;
- здатність здійснювати інспектування митної діяльності;
- володіння інструментарієм митного та валютного контролю.

Програмні результати навчання (ПРН):

- знати правові та економічні засади митної діяльності;
- визначати фінансові наслідки порушення правил митного контролю;
- розраховувати митні платежі та податкові зобов'язання;
- застосовувати методи фінансового аналізу у митній сфері;
- використовувати професійну термінологію у сфері митного контролю та інспектування.

4. Зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1.

Змістовний модуль 1. Теоретичні засади митної справи та митного контролю

Тема 1. Сутність та призначення митного контролю.

Стисла анотація: Митна справа як складова державної економічної політики. Поняття, сутність і значення митного контролю. Митний контроль як форма державного контролю у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Об'єкти та суб'єкти митного контролю. Принципи здійснення митного контролю. Мета, завдання та функції митного контролю. Місце митного контролю в системі забезпечення економічної безпеки держави. Роль митного контролю у захисті національних економічних інтересів, внутрішнього ринку та фінансової безпеки. Взаємозв'язок митного контролю з іншими видами державного контролю (податковим, валютним, прикордонним, санітарним, екологічним).

Тема практичних занять: Сутність та функції митного контролю.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Ведення термінологічного словника; розгляд контрольних запитань; підготовка до поточного тестування з теми. Підготовка запитань до викладача.

Тема 2. Митна система та органи митного контролю.

Стисла анотація: Поняття митної системи держави. Структура митної системи України. Органи митного контролю та їх функції. Державна митна служба України: завдання, повноваження, організаційна структура. Митні органи як суб'єкти публічної влади. Митна інфраструктура: митниці, митні пости, зони митного контролю, митні склади, вільні митні зони. Взаємодія митних органів з іншими органами державної влади. Міжнародне співробітництво у сфері митного контролю.

Тема практичних занять: Організація діяльності органів митного контролю.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Ведення термінологічного словника; підготовка до тестування; аналіз нормативно-правових актів у сфері митної справи.

Тема 3. Правове регулювання митного контролю.

Стисла анотація: Митне право як галузь права. Система митного законодавства України. Митний кодекс України: структура та основні положення. Міжнародні договори та їх роль у регулюванні митних відносин. Права та обов'язки посадових осіб митних органів. Права й обов'язки суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Відповідальність за порушення митного законодавства. Адміністративна та кримінальна відповідальність у сфері митної справи.

Тема практичних занять: Аналіз норм митного законодавства.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалів лекцій; аналіз положень Митного кодексу України; підготовка до тестування.

Тема 4. Митні режими та їх роль у митному контролі.

Стисла анотація: Поняття митного режиму. Класифікація митних режимів. Імпорт, експорт, транзит як основні митні режими. Тимчасове ввезення та вивезення. Митний склад. Переробка на митній території та за її межами. Вільні митні зони та їх економічне значення. Особливості здійснення митного контролю залежно від обраного митного режиму.

Тема практичних занять: Застосування митних режимів у процесі митного контролю.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання лекційного матеріалу; складання порівняльної характеристики митних режимів; підготовка до тестування.

Тема 5. Форми та методи митного контролю.

Стисла анотація: Поняття форм і методів митного контролю. Документальний контроль. Митний огляд та переогляд товарів і транспортних засобів. Особистий огляд. Перевірка документів і відомостей. Облік товарів, що переміщуються через митний кордон. Митний контроль після випуску товарів. Аудит у митній справі. Управління ризиками у митному контролі.

Тема практичних занять: Форми та методи здійснення митного контролю.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалів лекцій; аналіз практичних ситуацій; підготовка до тестування.

Тема 6. Митне інспектування та митні формальності.

Стисла анотація: Поняття митного інспектування. Завдання та етапи митного інспектування. Митні формальності та порядок їх здійснення. Застосування технічних засобів митного контролю. Інформаційні технології у процесі митного контролю та інспектування. Електронне декларування та автоматизація митних процедур.

Тема практичних занять: Митне інспектування та застосування митних формальностей.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання лекційного матеріалу; вивчення практики митного інспектування; підготовка до тестування. Модульний контроль

МОДУЛЬ 2.

Змістовний модуль 2. Митний контроль у сфері зовнішньоекономічної діяльності та міжнародна митна співпраця

Тема 7. Митний контроль товарів і транспортних засобів.

Стисла анотація: Порядок переміщення товарів через митний кордон України. Митний контроль товарів комерційного та некомерційного призначення. Митний контроль транспортних засобів. Особливості контролю окремих категорій товарів (підакцизних, небезпечних, культурних цінностей).

Тема практичних занять: Митний контроль товарів і транспортних засобів.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання лекцій; аналіз практичних прикладів; підготовка до тестування.

Тема 8. Митна вартість та її контроль.

Стисла анотація: Поняття митної вартості товарів. Методи визначення митної вартості. Контроль правильності визначення митної вартості. Типові порушення при декларуванні митної вартості. Роль митної вартості у формуванні митних платежів.

Тема практичних занять: Контроль митної вартості товарів.

Самостійна робота здобувача освіти: Розрахунок митної вартості; опрацювання нормативних документів; підготовка до тестування.

Тема 9. Митні платежі та контроль їх справляння.

Стисла анотація: Поняття митних платежів. Мито, акцизний податок, податок на додану вартість при імпорті. Класифікація митних платежів. Контроль правильності нарахування та сплати митних платежів. Пільги та звільнення від сплати митних платежів.

Тема практичних занять: Нарухування та контроль митних платежів.

Самостійна робота здобувача освіти: Розв'язання практичних задач; підготовка до тестування.

Тема 10. Протидія митним правопорушенням.

Стисла анотація: Поняття та види порушень митних правил. Контрабанда як загроза економічній безпеці держави. Заходи боротьби з митними правопорушеннями. Проведення у справах про порушення митних правил.

Тема практичних занять: Аналіз митних правопорушень.

Самостійна робота здобувача освіти: Аналіз судової практики; підготовка до тестування.

Тема 11. Міжнародне митне співробітництво та гармонізація митного контролю.

Стисла анотація: Міжнародні митні організації. Всесвітня митна організація. Уніфікація та гармонізація митних процедур. Співпраця України з ЄС у сфері митного контролю. Перспективи розвитку митної справи в умовах європейської інтеграції.

Тема практичних занять: Міжнародні стандарти митного контролю.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання міжнародних документів; підготовка до підсумкового контролю.

Модульний контроль

5. Індивідуальні завдання

Це різновид самостійної роботи, яка визначається як навчальна діяльність студента, спрямована на вивчення і оволодіння матеріалом навчальної дисципліни без участі викладача. Характерними ознаками цього є наявність завдання і цільової установки на його виконання.

Індивідуальне завдання виконується самостійно при консультуванні викладачем протягом вивчення навчальної дисципліни відповідно до графіка навчального процесу.

Індивідуальне завдання (ІНДЗ) необхідне для систематизації, закріплення і розширення теоретичних і практичних знань з дисципліни «Митний контроль та інспектування». ІНДЗ дозволяє студентам опанувати необхідні практичні навички при вирішенні конкретних практичних завдань, розвитку навичок самостійної роботи й оволодіння методикою ведення наукових досліджень, пов'язаних з темою ІНДЗ.

ІНДЗ складається з двох частин: теоретико-аналітичної та розрахункової.

6. Методи навчання

Проведення аудиторних лекцій, практичних занять, індивідуальні консультації (за необхідності), самостійна робота здобувачів за матеріалами, опублікованими кафедрою (методичні посібники).

7. Методи контролю

Проведення поточного контролю, письмового модульного контролю, фінальний контроль у вигляді іспиту.

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Виконання і захист практичних робіт	0...4	5	0...20
Модульний контроль	0...20	1	0...20
Змістовний модуль 2			

Виконання і захист практичних робіт	0...4	5	0...20
Модульний контроль	0...20	1	0...20
Виконання і захист РГР (РР, РК)	0...20	1	0...20
Усього за семестр			0...100

Можливості неформальної освіти в межах курсу. Здобувачі освіти мають можливість використовувати результати неформального навчання для підтвердження опанування окремих тем курсу.

Неформальна освіта може включати участь у тренінгах, семінарах, воркшопах, онлайн-курсах та інших освітніх активностях, зміст яких відповідає тематичним модулям дисципліни.

Для зарахування результатів неформального навчання студент повинен написати заяву про зарахування результатів неформальної освіти та надати офіційний сертифікат або інший документальний доказ, що містить назву програми, обсяг годин та дані про успішне завершення.

За умови відповідності змісту сертифікованої програми темі курсу викладач може ухвалити рішення про зарахування результатів неформальної освіти як еквівалента виконання відповідного практичного завдання, що звільняє студента від необхідності його повторного проходження. Таке зарахування сприяє індивідуалізації освітньої траєкторії здобувача, підтримує принципи навчання впродовж життя та підсилює інтеграцію позааудиторного досвіду в академічний процес.

Білет для іспиту складається з двох теоретичних запитань та одного практичного завдання, максимальна кількість балів за кожне теоретичне запитання – 30, за практичне – 40 (сума – 100 балів).

Під час складання семестрового іспиту здобувач має можливість отримати максимум 100 балів.

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь. Захистити всі індивідуальні завдання та здати тестування. Знати основні поняття навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків. Мати елементарні навички виконання завдань.

Добре (75-89). Твердо знати мінімум, захистити всі індивідуальні завдання, виконати всі КР, здати тестування та поза аудиторну самостійну роботу. Вміти формулювати висновки, застосовуючи теоретичні знання на практиці. Самостійно виконувати практичні завдання, передбачені програмою.

Відмінно (90-100). Здати всі контрольні точки з оцінкою «відмінно». Досконально знати всі теми та вміти застосовувати їх. Робити аргументовані висновки, самостійно знаходить додаткову інформацію та використовувати її для реалізації поставлених перед ним завдань, а також виконувати завдання, не передбачені навчальною програмою.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

9. Політика навчального курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків. Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Здобувачі освіти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, повинні протягом тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем.

Дотримання вимог академічної доброчесності здобувачами освіти під час вивчення навчальної дисципліни. Здобувач вищої освіти діє відповідно Положенню Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» «Про академічну доброчесність».

Учасники освітнього процесу у своїй академічній діяльності мають дотримуватись загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, а також: самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей), за винятком випадків, коли такі завдання передбачають групову роботу; посилаються на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права; надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

За порушення академічної доброчесності учасники освітнього процесу можуть бути притягнені до академічної відповідальності.

Вирішення конфліктів. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, а також правила етичної поведінки регламентуються Кодексом етики в Національному аерокосмічному університеті «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu.ua/university/normativna-baza/ustanovchi-dokumenty/kodeks-etichnoi-povedinki/>).

10. Рекомендована література

Базова

1. Конституція України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>
2. Герчаківський С.Д. Митна справа: навчальний посібник. – Тернопіль: Видавництво «Економічна думка», 2020. – С.290.
3. Дубініна А.А. Митна справа: Підручник. / А.А. Дубініна, С.В. Сокоріна, О.І. Зельніченко. – К.: ЦНЛ, 2018. – 320 с.

4. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4496-VI із змінами і доповн. від 20.12.2023. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>
5. Науково-практичний коментар Митного Кодексу України / за заг. ред. Додіна Є.В. - К. : ТОВ Видавничий Дім «Професіонал», 2019. - 688 с.
6. Про митний тариф України : Закон України від 19.10.2022 № 2697-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-20#Text>
7. Берестов І.В., Куценко М.Ю., Пестременко-Скрипка О.С., Берестова Т.Т. Організація митного контролю на транспорті: Конспект лекцій. Харків: УкрДУЗТ, 2022. Ч. 1. 72 с.
8. Гуцаленко Л.В., Дерій В.А., Коцупатрий М.М. Державний фінансовий контроль: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 424 с.
9. Митна справа: підручник / Н. В. Мережко, П. В. Пашко, О. В. Рождественський; за ред. П. В. Пашка. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 572 с.
10. Тіхосова Г.А., Вербицький О.М., Калінський Є.О. Митний контроль та експертиза товарів: навч. посіб. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 312 с.
11. Федотов О.П. Організація митного контролю: навч.-метод. посіб. Одеса : НУ «ОЮА», 2020. 144 с.

Допоміжна

1. Сахно Т. В., Кобищан Г. Д., Губа Л. М., Басова Ю. О., Семенов А. О. Перспективні напрями підвищення ефективності митного обладнання для сканування вантажів. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Технічні науки»*. 2020. № 1 (96). С.139-148.
2. Сологуб О. О., Корогодова О. О. (2018). Фіскально-контролюючі аспекти діяльності митних органів України. *Молодий вчений*, 5(2), 766-769.
3. Міщенко, І. В., & Гармаш, А. І. (2020). Митний контроль в Україні: сутнісні характеристики та термінологічний дискурс. *Актуальні проблеми держави і права*, (88), 85-91.
4. Говтва, Т., & Тищенко, В. (2024). Удосконалення технічних засобів митного контролю. *Universum*, (8), 63-70.

11. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Державної митної служби України URL: <http://www.customs.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України: <http://www.minfin.gov.ua>.